

ABD GÜNDEMİ

Sayı: 83 Haziran 2010

Amerika iki müttefik arasında kaldı

31 Mayıs Pazartesi günü yaşanan ve 9 Türk vatandaşının hayatını kaybetmesine yolaçan Mavi Marmara olayı, her iki ülke ile de stratejik ilişkileri bulunan ABD'yi zor durumda bıraktı. Öte yandan, İran konusunda Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ndeki oylamada Türkiye'den beklediğini bulamayan ABD Yönetimi, AKP Hükümetine bakışını ciddi bir değerlendirmeye aldı.

Mavi Marmara olayını takip eden günlerde, Obama yönetimi bir yandan Türk hükümetini yatıştırmanın yollarını ararken, diğer yandan İsrail'i doğrudan suçlamadan Türkiye'nin hassasiyetine cevap vermeye çalıştı. Filodaki beş gemide bulunan ve İsrail tarafından gözaltına alınanların hemen salıverilmesini sağlayarak bu alanda belli bir başarı da sağladı. Aynı gün İsrail Başbakanı Netanyahu, Türk Dışişleri Bakanı Davutoglu ve İsrail'in ABD Büyükelçisi Oren arasında Washington D.C.'de gerçekleşmesi planlanan görüşme, Mavi Marmara saldırısı üzerine iptal edildi.

Bu saldırı, başta Türkiye olmak üzere tüm Orta Doğu'da ve Avrupa'nın birçok ülkesinde tepki ile karşılanırken, İsrail'e yönelik olarak, 3 yıldır sürmekte olan Gaza ablukasını kaldırma istemleri yoğunlaştı. Bu uluslararası baskı ortamı İsrail hükümetinin abluka koşullarını izleyen günlerde hafifletmesi ile sonuçlandı. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Ban Ki-Moon, abluka koşullarının sadece hafifletilmesinin yeterli olmadığını ve insanların gereksinimlerinin karşılanabilmesi açısından kökten değiştirilmesi gerekliliğini ifade etti.

Mavi Marmara saldırısının yarattığı çalkantılar sürerken, İran'a karşı yeni ekonomik yaptırımlar uygulanması konusunda 9 Haziran'daki Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi oylamasında "hayır" oyu veren iki ülkeden birisi olan Türkiye, birden bire

MEMBER OF THE CONFEDERATION OF EUROPEAN BUSINESS (BUSINESSEUROPE)

Headquarters: Meşrutiyet Cad. No: 46 Tepebaşı 34420 İstanbul – Turkey
Ankara: İran Cad. No: 39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara – Turkey
Brussels: 13, Avenue des Gaulois, 1040 Brussels – Belgium
Washington D.C. : 1250 24th Street, N.W., Suite Nr. 300, Washington D.C. 20037 - USA
Berlin: Märkisches Ufer, 28 Berlin 10179 Germany
Paris: 33, Rue de Galilée 75116 Paris – France
Beijing: Beijing Lufthansa Centre, Office C-319, Beijing 100025, P. R. China

Phone: +90 (212) 249 19 29 **Fax:** +90 (212) 249 13 50
Phone: +90 (312) 468 10 11 **Fax:** +90 (312) 428 86 76
Phone: +32 (2) 736 40 47 **Fax:** +32 (2) 736 3993
Phone: +1 (202) 776 77 70 **Fax:** +1 (202) 776 77 71
Phone: +49 (30) 288 786 300 **Fax:** +49(30) 288 786 399
Phone: +33 (1) 44 43 55 35 **Fax:** +33 (1) 44 43 55 46
Phone: +86 (10) 6462 2066 **Fax:** +86 (10) 6462 3206
www.tusiad.org

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxloffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad.us
e-mail: berlinoffice@tusiad.org
e-mail: parisoffice@tusiad.org
e-mail: tusiad.china@euccc.com.cn

ABD gündemine oturdu. Türkiye'nin "hayır" oyunu, diplomatik sürecin devamını sağlamak ve kendisiyle tutarlı olmak adına verdiği yönündeki açıklamalar ABD başkentinde fazla tatmin edici bulunmadı. Geleneksel olarak İsrail'e koşulsuz destek veren ve İran'ı dış politikasının birinci gündem maddesi olarak tutan ABD'nde, bu iki gelişme üzerine Türkiye birden bire farklı bir yere konulmaya başlandı. Buna koşut olarak AKP yönetimi idaresinde Türkiye'nin kimliği ve yönünün ne olduğu da yoğun bir şekilde sorgulanmaya başlandı.

Haziran ayı sonu itibarıyla gelineen noktada Türk-Amerikan ilişkilerinde ciddi bir kriz sürecinin devam ettiği görülüyor. ABD'nin İsrail'i doğrudan suçlamaması ve Türkiye'nin uluslararası/bağımsız inceleme talebine destek vermemesi yanısıra İran konusundaki iletişimsizlik ve yanlış anlamalarla ilgili kendine düşen sorumlulukları almaması Türkiye açısından sorun yaratmaya devam ediyor. Türkiye'nin İsrail'e karşı sert bir dil kullanmaya devam etmesi ve yardım filosunu organize eden İHH ile AKP Hükümeti arasındaki ilişkilere dair haberler de ABD açısından olayın gerginliğinin sürmesine yol açıyor. ABD kamuoyu açısından bakıldığında, Mavi Marmara saldırısı nedeniyle İsrail ile Türkiye arasındaki ilişkilerin daha da gerilmesi, esas olarak Türk-İsrail ilişkilerinde İsrail'in Gazze saldırısından beri devam eden sürecin bir uzantısı olarak görülüyor. Medya, düşünce kuruluşları ve Kongre'deki birçok kişi AKP Yönetimindeki Türkiye'nin gittikçe Batı ve İsrail'den kopup, Müslüman kimliğini ön plana çıkaran bir söylem ve eylem içine girdiğini düşünüyor. Bu anlamda, İran oylamasında verilen hayır oyu da çok olumsuz bir etki yaratmış durumda. Bu ortam özellikle Amerikan Kongresi üzerinden Türk-Amerikan ilişkilerini olumsuz bir şekilde etkilemeye aday görünüyor. Bazı Kongre üyeleri Türkiye'nin İsrail karşıtı tutumundan dolayı bir bedel ödemesi gerektiğini, hatta NATO'dan çıkarılmasını talep etmeye başladı. Bu ortamın, önümüzdeki dönemde başta Ermeni soykırımı tasarıları olmak üzere çeşitli konularda Kongre üzerinden Türkiye'nin sıkıştırılmasına yol açması bekleniyor.

Yönetim açısından ise İran oylamasındaki "hayır" oyunun ciddi bir hayal kırıklığı ve endişe yarattığı görülüyor. Bunun, Başkan Obama'nın oylama öncesinde Başbakan Erdoğan ile yaptığı telefon konuşmasındaki ısrarlı talebine ve "hiç olmazsa çekimser oy verin" talebine rağmen ortaya çıkmış olması ise bu konudaki hayal kırıklığını daha da artırıyor. Yönetimi rahatsız eden bir başka konu ise Kongre'den gelecek

MEMBER OF THE CONFEDERATION OF EUROPEAN BUSINESS (BUSINESSEUROPE)

Headquarters: Meşrutiyet Cad. No: 46 Tepebaşı 34420 İstanbul – Turkey
Ankara: İran Cad. No: 39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara – Turkey
Brussels: 13, Avenue des Gaulois, 1040 Brussels – Belgium
Washington D.C. : 1250 24th Street, N.W., Suite Nr. 300, Washington D.C. 20037 - USA
Berlin: Märkisches Ufer, 28 Berlin 10179 Germany
Paris: 33, Rue de Galilée 75116 Paris – France
Beijing: Beijing Lufthansa Centre, Office C-319, Beijing 100025, P. R. China

Phone: +90 (212) 249 19 29 **Fax:** +90 (212) 249 13 50
Phone: +90 (312) 468 10 11 **Fax:** +90 (312) 428 86 76
Phone: +32 (2) 736 40 47 **Fax:** +32 (2) 736 3993
Phone: +1 (202) 776 77 70 **Fax:** +1 (202) 776 77 71
Phone: +49 (30) 288 786 300 **Fax:** +49(30) 288 786 399
Phone: +33 (1) 44 43 55 35 **Fax:** +33 (1) 44 43 55 46
Phone: +86 (10) 6462 2066 **Fax:** +86 (10) 6462 3206
www.tusiad.org

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxloffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad.us
e-mail: berlinoffice@tusiad.org
e-mail: parisoffice@tusiad.org
e-mail: tusiad.china@euccc.com.cn

baskı. Bu baskı, Türkiye ile ilişkileri daha da gerginleştirmeye aday. Böyle bir ortamda Yönetim'in Türkiye ile ilişkileri rayında tutması çok daha zor olacak.

Yukarıda özetlenen gelişmeler çerçevesinde ABD başkentinde yapılan tartışmaların bir başka boyutu da, diğer bazı gelişmekte olan ülkelerle birlikte Türkiye'nin de artık bölge politikalarında bağımsız, aktif ve etkili olma arayışında olduğu üzerinde duruyor. ABD ve Türkiye arasında ortak bir dil ve anlayış ortamı yaratıldığı takdirde Türkiye'nin bu arzusunun ABD'nin lehine olabileceğini savunan gözlemciler de bulunuyor.

Yaşanan bütün sıkıntılara rağmen iki ülke hala birçok konuda birbirinin desteğine ihtiyaç duyuyor. Duygusal tepkilerden arındırılabilirdiği takdirde, iki ülkenin kısa ve uzun vadeli menfaatleri birlikte çalışmalarını zorunlu kılıyor. ABD açısından bakıldığında, Irak, Afganistan-Pakistan, Orta-Doğu barış süreci, Kafkaslar ve enerji konularında Türkiye vazgeçilmez bir müttefik. Türkiye açısından bakıldığında ise Kıbrıs sorunu, AB üyeliği, PKK ile mücadele ve askeri konularda ABD'nin desteği hayati öneme sahip. Karşılıklı bağımlılığın bu kadar yüksek olduğu bir ortamda iki ülkenin gerçekçi bir ortak dil ve eylem planı geliştirmek dışında bir seçenekleri yok görünüyor.

Afganistan'da görev yapan Amerikan Generali görevden ayrıldı

Afganistan'da görev yapan Amerikan generali Stanley McChrystal, Amerika'nın popüler dergilerinden Rolling Stones'a Beyaz Saray'ı zor durumda bırakacak yorumlarda bulunması üzerine Başkan Obama talebi üzerine görevinden ayrıldı. McChrystal, Amerikan yönetimindeki yetkililerin Afganistan'a ilişkin savaş stratejilerinin gerçekçi ve mantıksal olmaktan daha çok, ellerindeki gücü kanıtlamak isteyen politikacıların ve bürokratların stratejilerinin yansıması olduğuna dair yorumlarda bulunmuştu. Başkan Obama, General McChrystal'den boşalan koltuğa General David Petraeus'u getirdi. Ancak, Petraeus'un resmen göreve başlayabilmesi için Senato tarafından atamasının onaylanması gerekiyor.

MEMBER OF THE CONFEDERATION OF EUROPEAN BUSINESS (BUSINESSEUROPE)

Headquarters: Meşrutiyet Cad. No: 46 Tepebaşı 34420 İstanbul – Turkey
Ankara: İran Cad. No: 39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara – Turkey
Brussels: 13, Avenue des Gaulois, 1040 Brussels – Belgium
Washington D.C. : 1250 24th Street, N.W., Suite Nr. 300, Washington D.C. 20037 - USA
Berlin: Märkisches Ufer, 28 Berlin 10179 Germany
Paris: 33, Rue de Galilée 75116 Paris – France
Beijing: Beijing Lufthansa Centre, Office C-319, Beijing 100025, P. R. China

Phone: +90 (212) 249 19 29 **Fax:** +90 (212) 249 13 50
Phone: +90 (312) 468 10 11 **Fax:** +90 (312) 428 86 76
Phone: +32 (2) 736 40 47 **Fax:** +32 (2) 736 3993
Phone: +1 (202) 776 77 70 **Fax:** +1 (202) 776 77 71
Phone: +49 (30) 288 786 300 **Fax:** +49(30) 288 786 399
Phone: +33 (1) 44 43 55 35 **Fax:** +33 (1) 44 43 55 46
Phone: +86 (10) 6462 2066 **Fax:** +86 (10) 6462 3206
www.tusiad.org

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxloffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad.us
e-mail: berlinoffice@tusiad.org
e-mail: parisoffice@tusiad.org
e-mail: tusiad.china@euccc.com.cn

McChrystal'ın görevden ayrılması ve Petraeus'un atamasının onayı süreci ile birlikte Başkan Obama'nın Afganistan'a ilişkin stratejisi de tekrar ciddi bir şekilde kamuoyunda tartışılmaya başlandı. Bu çerçevede, Obama'nın Afganistan'a göndermeye karar verdiği ilave 30 bin askerin yeterliliği, Temmuz 2011 olarak ilan edilen geri çekilme başlangıç tarihinin gerçekçiliği ve Afganistan'la ilgili yetkililer arasındaki görüş farklılıklarının yarattığı sorunlar yanısıra Karzai Yönetimi'nin ne kadar etkili olduğu ve Taliban'la ilişkilere nasıl bir yön verilmesi gerektiği çok yoğun bir şekilde tartışılıyor. Afganistan'daki savaş, 104 ay süren Vietnam savaşını geride bırakarak, Amerikan tarihinin en uzun süren savaşı haline gelmiş durumda.

BP Petrol kuyusu patlaması Obama yönetimini zor duruma soktu

20 Nisan'da Meksika Körfezi'nde metan gazı kaçağının yarattığı patlama, okyanus sularının yoğun bir petrol kirliliğine maruz kalmasına yol açmıştı. Yetkililer tüm çabalara rağmen petrol kaçağını durdurmayı henüz başaramadı. 20 Nisan'dan bu yana 11 BP çalışanı hayatını kaybetti ve BP günde 8 milyon litre petrolün okyanusa karıştığını tahmin ediyor. Bu durum sadece BP şirketinin finansal durumunu ve okyanustaki ekolojik hayatı etkilemekle kalmıyor, içinde bulunan seçim yılında Amerikan iç politikasını da derinden etkiliyor.

Obama yönetimi, BP krizinin çıkmasından bir süre sonra Meksika Körfezindeki açık deniz petrol sondajlarına ilişkin altı aylık bir moratoryum ilan etmiş ve bunun üzerine İçişleri bakanlığı 33 kuyu için beklenen izinleri ve hazırlanan yeni projeleri askıya almıştı. Ancak, New Orleans hakimi Martin Feldman'ın okyanus derinliklerinde petrol arama konusundaki moratoryumu iptal etmesi sonrasında Yönetim yeni bir arayış içerisine girmiş durumda. Hakim Feldman, bir petrol kuyusunun patlamasının diğer kuyuların hepsinin hemen patlayacağını kanıtı olmadığı görüşünde. 1983 yılında Başkan Ronald Reagan tarafından atanan Hakim Feldman, petrol ve petrol ürünleri endüstrisine yapılan yatırımlar sonrası bir kaza üzerine tüm rafinerileri cezalandırmanın mantıklı olmadığı görüşünde. Beyaz Saray bu duruma tepkisini hemen göstererek kararın temyiz edileceğini söyledi.

MEMBER OF THE CONFEDERATION OF EUROPEAN BUSINESS (BUSINESSEUROPE)

Headquarters: Meşrutiyet Cad. No: 46 Tepebaşı 34420 İstanbul – Turkey
Ankara: İran Cad. No: 39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara – Turkey
Brussels: 13, Avenue des Gaulois, 1040 Brussels – Belgium
Washington D.C.: 1250 24th Street, N.W., Suite Nr. 300, Washington D.C. 20037 - USA
Berlin: Märkisches Ufer, 28 Berlin 10179 Germany
Paris: 33, Rue de Galilée 75116 Paris – France
Beijing: Beijing Lufthansa Centre, Office C-319, Beijing 100025, P. R. China

Phone: +90 (212) 249 19 29 **Fax:** +90 (212) 249 13 50
Phone: +90 (312) 468 10 11 **Fax:** +90 (312) 428 86 76
Phone: +32 (2) 736 40 47 **Fax:** +32 (2) 736 3993
Phone: +1 (202) 776 77 70 **Fax:** +1 (202) 776 77 71
Phone: +49 (30) 288 786 300 **Fax:** +49(30) 288 786 399
Phone: +33 (1) 44 43 55 35 **Fax:** +33 (1) 44 43 55 46
Phone: +86 (10) 6462 2066 **Fax:** +86 (10) 6462 3206
www.tusiad.org

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxloffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad.us
e-mail: berlinoffice@tusiad.org
e-mail: parisoffice@tusiad.org
e-mail: tusiad.china@euccc.com.cn

Diğer yandan, Obama Yönetimi, Meksika Körfezi'nde yaşanan sorunu kullanarak kendi "temiz enerji" politikasını yaşama geçirmenin yollarını arıyor. Sağlık reformunu yasalaştırdıktan sonra finansal reform alanında ciddi bir ilerleme kaydeden Demokratlar, sıranın temiz enerji politikasıyla ilgili yasaya geldiğini düşünüyorlar.

Cumhuriyetçiler ise bir yandan Obama Yönetimi'nin krizle başedemediği ve iyi yönetemediği eleştirisini getirirken, diğer yandan Kongre'deki bir oturumda BP Başkanı'ndan özür dileyen ve sonra geri adım atan Cumhuriyetçi Partili Teksas Kongre üyesi Joe Barton'ın yarattığı krizi gündemden düşürmeye çaba sarf ediyor.

MEMBER OF THE CONFEDERATION OF EUROPEAN BUSINESS (BUSINESSEUROPE)

Headquarters: Meşrutiyet Cad. No: 46 Tepebaşı 34420 İstanbul – Turkey
Ankara: İran Cad. No: 39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara – Turkey
Brussels: 13, Avenue des Gaulois, 1040 Brussels – Belgium
Washington D.C. : 1250 24th Street, N.W., Suite Nr. 300, Washington D.C. 20037 - USA
Berlin: Märkisches Ufer, 28 Berlin 10179 Germany
Paris: 33, Rue de Galilée 75116 Paris – France
Beijing: Beijing Lufthansa Centre, Office C-319, Beijing 100025, P. R. China

Phone: +90 (212) 249 19 29 **Fax:** +90 (212) 249 13 50
Phone: +90 (312) 468 10 11 **Fax:** +90 (312) 428 86 76
Phone: +32 (2) 736 40 47 **Fax:** +32 (2) 736 3993
Phone: +1 (202) 776 77 70 **Fax:** +1 (202) 776 77 71
Phone: +49 (30) 288 786 300 **Fax:** +49(30) 288 786 399
Phone: +33 (1) 44 43 55 35 **Fax:** +33 (1) 44 43 55 46
Phone: +86 (10) 6462 2066 **Fax:** +86 (10) 6462 3206
www.tusiad.org

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxloffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad.us
e-mail: berlinoffice@tusiad.org
e-mail: parisoffice@tusiad.org
e-mail: tusiad.china@euccc.com.cn